

Mediacje wielokulturowe

Rozwiązywanie konfliktów w drodze mediacji
Rola i umiejętności mediatora

Radca Prawny & Mediator
Karolina Zarębska – Marchwińska

30.05.2023

O mnie:

Karolina Zarębska-Marchwińska **– właścicielka Kancelarii Radców Prawnych Legitia**

- Radca prawny
- Mediator
- Przewodnicząca Ośrodka Mediacji D I A L O G
- Ekspertka projektów unijnych:
 - MEDIATOR PROGRAM - the future of education – Fundacja Rozwoju Społecznego i Profilaktyki D I A L O G – mediacje wielokulturowe
 - Społeczna Odpowiedzialność Biznesu – ESG – the future of European Union

Kontakt: karolina.zarebska@legitia.pl

Strony internetowe: www.mediuj.pl www.legitia.pl

MEDIACJA

MEDIACJA

Mediacja to sposób rozwiązywania konfliktu, w którym biorą udział skłócone strony i mediator.

Mediacja to dobrowolny i poufny proces, w którym bezstronna i neutralna osoba trzecia (mediator) za zgodą stron pomaga im w poszukiwaniu rozwiązań zaistniałego między nimi konfliktu.

Mediacja to sposób na pozasądowe rozwiązywanie sporów
Mediacja może odbywać się w miejscu pracy, w rodzinie, w środowisku szkolnym, na uczelni, między firmami.

Mediować możemy tam, gdzie jest konflikt.

- Łac. *mediatio* od *mediare* - być w środku, pośredniczyć
- Brak legalnej definicji
- Mediacja należy do tzw. alternatywnych metod rozwiązywania sporów (*alternative dispute resolution* – ADR)

MEDIACJE WIELOKULTUROWE

CZYM SĄ I DLACZEGO SĄ KONIECZNOŚCIA?

- Nad czym pracujemy?
- Zobacz nasz raport i naszą pracę:
- <https://autpostacademy.com/2023/05/24/we-keep-going-our-report-is-almost-ready/>
- Skontaktuj się ze mną jeśli chcesz się dowiedzieć więcej:
- karolina.zarebska@legitia.pl

UCZESTNICY MEDIACJI

Mediator

Strony Sporu

Inne osoby np. pełnomocnik,
tłumacz, ekspert...

MEDIACJA MA SWÓJ PRZYJĘTY STANDARD

PODSTAWOWE ZASADY

1. Bezstronność

- Mediatorzy są neutralni i we wszelkich konfliktach pozostają bezstronni.
- Mediatorzy nie są doradcami i nie udzielają porad co do konkretnych sytuacji poszczególnych osób, zalecają natomiast na ogół, aby równocześnie z procesem mediacji zasięgnąć porady prawnej.

MEDIACJA MA SWÓJ PRZYJĘTY STANDARD

PODSTAWOWE ZASADY

2. Poufność

- Co do zasady wypowiedzi stron oraz dokumenty przedstawione w toku mediacji nie mogą być wykorzystywane jako dowód w sądzie w tej samej sprawie.
- Mediator nie może zeznawać.

MEDIACJA MA SWÓJ PRZYJĘTY STANDARD

PODSTAWOWE ZASADY

3. Dobrowolny charakter mediacji

- Strony sporu muszą zostać poinformowane o możliwości przeprowadzenia mediacji, czyli alternatywnym sposobie rozwiązania sporu.
- Odmowa uczestnictwa w mediacji nie ma wpływu na treść orzeczenia sądu.
- Zasada ta nie jest sprzeczna z obowiązkowym spotkaniem informacyjnym na temat mediacji, a nawet z obowiązkową mediacją, tak długo jak strony nie są zmuszane do rozstrzygnięcia sporu w drodze postępowania mediacyjnego.

ETAPY MEDIACJI

1. Początek: mediator określa ramy postępowania

- Mediator rozpoczyna od wyjaśnienia celu mediacji, procedury i roli mediatora w postępowaniu. Mediator określa zasady i zwraca się do każdej strony o wyrażenie zgody na taki sposób przeprowadzenia postępowania.

2. Określenie problemu przez strony

- Mediator wysłuchuje wersji zdarzeń przedstawionej przez każdą ze stron.
- Gdy mowa jest o uczuciach, mediator wyraża dla nich zrozumienie, a także uspokaja strony, gdy zachodzi taka potrzeba, oraz identyfikuje obawy każdej z nich.

3. Określenie problemów i planu negocjacji

- Na tym etapie mediator przedstawia plan negocjacji, omawiając w skrócie zagadnienia co do których panuje zgoda (zbieżne interesy) oraz kwestie sporne. Mediator określa w porozumieniu ze stronami zagadnienia, które zostaną omówione.

ETAPY MEDIACJI

4. Warianty/rozwiązania

- Mediator pomaga stronom – poprzez burzę mózgów – wypracować szereg wariantów/rozwiązań, które można zastosować w danej sytuacji.

5. Rozważenie różnych możliwości oraz wybór najbardziej wykonalnych i możliwych do przyjęcia wariantów/rozwiązań

- Na tym etapie mediator pomaga stronom w wypracowaniu porozumienia poprzez omówienie zgłoszonych wariantów i wybór rozwiązań, które są najbardziej wykonalne i akceptowalne dla obydwu stron.

6. Zakończenie mediacji

- *Osiągnięcie porozumienia*
 - Mediator pomaga stronom w spisaniu jasnego i szczegółowego porozumienia.
 - Przedstawiciele prawni mogą dokonać przeglądu wynegocjowanego porozumienia, aby zagwarantować, że ma ono moc prawną we wszystkich odpowiednich systemach prawnych.
- *Brak porozumienia*
 - Jeżeli strony nie osiągną porozumienia, mediator sporządza podsumowanie kwestii spornych oraz dokonanego w czasie negocjacji postępu. Mediator dziękuje stronom; w ten sposób mediacja zostaje zakończona. Strony mogą teraz, jeżeli zechcą, wszcząć postępowanie sądowe.

MEDIATOR

MEDIATOR

- Neutralna osoba trzecia
- Osoba zaakceptowana przez strony
- Gospodarz postępowania mediacyjnego - ma decydujący wpływ na jego przebieg oraz kształt
- Pomaga stronom dojść do porozumienia w sposób zapewniający satysfakcję na poziomie materialnym, psychologicznym i materialnym
- Strażnik procedury
- Posiada wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne w dziedzinie komunikacji, negocjacji, analizy i diagnozy konfliktu oraz technik mediacyjnych
- Przestrzega zasad etyki zawodowej

SPECJALIZACJE MEDIATORA

- Mediacje cywilne
- Mediacje rodzinne
- Mediacje pracownicze
- Mediacje gospodarcze
- Mediacje karne
- Mediacje w sprawach nieletnich
- Mediacje administracyjne
- Mediacje w sporach zbiorowych
- Mediacje szkolne i rówieśnicze
- Mediacje wielokulturowe

MEDIATOR

Mediator - oznacza osobę trzecią, do której zwrócono się o to, aby przeprowadziła mediację w sposób skuteczny, bezstronny i kompetentny, bez względu na jej nazwę lub zawód wykonywany w danym państwie członkowskim oraz sposób jej wyznaczenia lub formę, w której zwrócono się do niej o przeprowadzenie mediacji.

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z 21.05.2008 r. w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych (dyrektywa mediacyjna)

Mediatorem może być każdy.

Nie ma regulacji prawnych mówiących o tym, kto może
a kto nie może być mediatorem zwykłym.

MEDIATOR

Mediator sądowy

- jest wpisany na listę/listy stałych mediatorów prowadzone przy sądach okręgowych przez prezesów SO na podstawie art. 157a p.u.s.p.
- dla prowadzenia działalności mediacyjnej wpis nie jest obligatoryjny

Mediator *ad hoc*

- nie jest wpisany na listy stałych mediatorów, a strony powołują go jako mediatora do postępowania mediacyjnego

MEDIATOR ZWYKŁY VS MEDIATOR SĄDOWY (STAŁY)

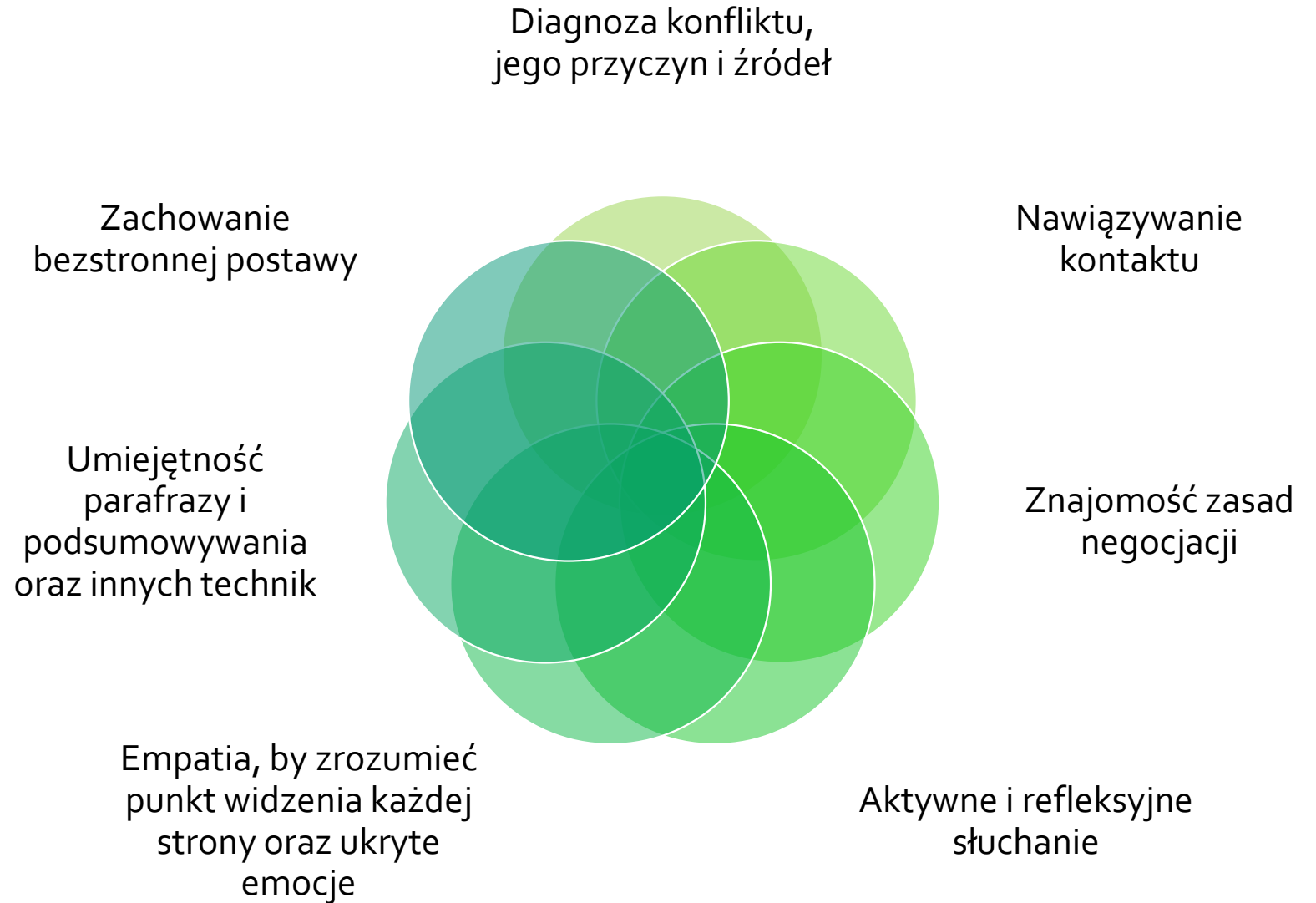
Mediator zwykły

- Prowadzi własną praktykę, nie ma wymogów, kto może zostać mediatorem zwykłym
- Zawód nie jest regulowany
- Wynagrodzenie za mediację jest wyznaczane przez mediatora

Mediator są sądowy (stały)

- Sądy mają pewne wymagania, jednak w dalszym ciągu są to zalecenia, rekomendacje, a wpis na listę sądu uzyskuje się w drodze indywidualnej ścieżki
- Wynagrodzenie za mediację jest wyznaczane przez przepisy prawne

UMIEJĘTNOŚCI MEDIATORA

OSOBOWOŚĆ MEDIATORA

Cierpliwość Hioba

Wytrzymałość maratończyka

Przebiegłość Machiavellego

Dyskrecja niemowy

Dowcip Irlandczyka

Skóra nosorożca

Mądrość Salomona

OSOBOWOŚĆ CZY KOMPETENCJE?

Czy umiejętność prowadzenia
mediacji jest kwestią
osobowości mediatora?

- Kompetencje v. osobowość mediatora
- Zawód mediatora nie jest uregulowany ani licencjonowany
- Brak wymogów odnośnie do wykształcenia mediatora
- Brak określenia przez prawo standardów szkolenia mediatora
- Szczątkowe regulacje prawne, rozproszenie regulacji
- Rekomendacje - Standardy szkolenia mediatorów
wypracowane przez Społeczną Radę do spraw Alternatywnych
Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze
Sprawiedliwości (niewiążące zalecenia)
- Brak samorządu zawodowego i odpowiedzialności
dyscyplinarnej mediatora na kształt samorządów prawniczych

ETYKA MEDIATORA

Zasady wypracowane przez polskie i światowe organizacje mediatorów, np.

- Kodeks Etyki Mediatorów Polskich - Społeczna Rada do spraw Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości
- Standardy Prowadzenia Mediacji i Postępowania Mediatora - Społeczna Rada do spraw Alternatywnych Metod Rozwiązywania Konfliktów i Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości
- Europejski Kodeks Postępowania Mediatorów

Są to jedynie rekomendacje, niezobowiązujące do stosowania tego, co jest zawarte w dokumentach

ETYKA MEDIATORA C.d.

Zasada dobrowolności	Mediator nie przymusza strony w drodze nacisku bądź manipulacji psychicznej do przystąpienia do mediacji bądź zawarcia ugody
Zasada akceptowalności	Osoba mediatora powinna być zaakceptowana przez strony (zmiana mediatora)
Zasada bezstronności	Mediator nie pracuje w warunkach konfliktu interesów i nie faworyzuje jednej ze stron, lecz jest być sprzymierzeńcem każdej z nich
Zasada neutralności	Mediator jest neutralny wobec przedmiotu sporu, nie narzuca stronom rozwiązań oraz jest rzecznikiem rzetelnej procedury, sprzyjającej osiągnięciu dobrowolnego porozumienia
Zasada fachowości (profesjonalizmu)	Mediator jest odpowiedzialny etycznie za podejmowanie się roli mediatora i powinien to robić tylko jeśli ma odpowiednie kwalifikacje (nie szkodzić stronom); mediator powinien pogłębiać swoje kompetencje zawodowe w celu jak najlepszego służenia uczestnikom mediacji
Zasada niezależności	Mediator unika konfliktów interesów, nie powinien przyjmować żadnych korzyści od stron z wyjątkiem uzgodnionego wynagrodzenia, ani być uwikłany w takie zależności, które wpływają na jego neutralność i bezstronność
Zasada poufności	Mediator obowiązany jest do zachowania tajemnicy zawodowej (tajemnica mediacji)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ MEDIATORA

Brak odrębnych zasad odpowiedzialności mediatora

Brak odpowiedzialności dyscyplinarnej na kształt odpowiedzialności dyscyplinarnej radców i adwokatów

Brak obowiązku posiadania ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej

Odpowiedzialność wynikająca z przepisów ogólnych – np. cywilna odszkodowawcza odpowiedzialność kontraktowa

ROLA MEDIATORA

CZYM WŁAŚCIWIE ZAJMUJE SIĘ MEDIATOR? C.D.

- Aktywnie słucha, jest skupiony na wypowiedziach stron
- Jest uważny na potrzeby wszystkich stron
- Stosuje techniki mediacyjne, np. parafraza, normalizowanie, uwspólnianie, burza mózgów, odzwierciedlenie, podsumowywanie, pytania, wentylacja emocji
- W mediacji rodzinnej dba o dobro dziecka
- Sprawdza realność i akceptowalność wypracowywanych rozwiązań
- Sporządza pisemny protokół z mediacji
- Dbą o to, by podpisana ugoda była zgodna z prawem i zasadami współżycia społecznego
- Ocenia czy sprawa nadaje się do mediacji

ROLA MEDIATORA

CZYM WŁAŚCIWIE ZAJMUJE SIĘ MEDIATOR? C.D.

- Kontaktuje się ze stronami
- Organizuje spotkania mediacyjne
- Wygłasza monolog mediatora
- Ustala ze stronami podstawowe reguły zachowania w czasie mediacji
- Czuwa nad przebiegiem mediacji - dba o przestrzeganie zasad mediacji, w tym o równowagę stron
- Edukuje
- Stwarza stronom bezpieczne i komfortowe warunki do rozmowy
- Wspiera przebieg rozmów między uczestnikami, zadaje pytania, pomaga stronom we wzajemnej komunikacji, w poszukiwaniu rozwiązań i w dojściu do porozumienia

DO ZADAŃ MEDIATORA NIE NALEŻY:

- Osądzanie
- Narzucanie własnych poglądów i rozwiązań
- Rozstrzyganie kto ma rację
- Bycie stronniczym
- Prowadzenie mediację pomimo konfliktu interesów, o którym strony nie wiedzą
- Wchodzenie w rolę specjalisty/w inne role zawodowe (psycholog, prawnik)
- Zmuszanie, nakłanianie, manipulowanie za wszelką cenę do zawarcia ugody
- Mówienie o sobie: ja na Państwa miejscu....
- Ujawnianie poufnych informacji

WARSZTAT MEDIATORA

Mediacja jest postępowaniem elastycznym i pozbawionym formalizmu (brak przepisów, które narzucają jak należy prowadzić mediację).

Wraz z nabywaniem doświadczenia mediator nabiera indywidualnego stylu prowadzenia mediacji w oparciu o swoje rezultaty, znajomość swoich mocnych i słabych stron (samoświadomość), wyniki superwizji, np.:

- Zapoznanie się z aktami sprawy / Wejście w rozmowy z czystą kartą
- Poprzedzające spotkania indywidualne / Spotkanie wspólne
- Styl mediacji
- Wybór specjalizacji
- Dopasowanie technik do rodzaju sprawy

W KIERUNKU PROFESJONALIZACJI ZAWODU?

- Tworzenie Krajowego Rejestru Mediatorów (plan - sierpień 2023)
- Celem Krajowego Rejestru Mediatorów ma być uporządkowanie mediacji sądowej i pozasądowej.
- Tworzony jest system teleinformatyczny zawierający m.in. Informacje o mediatorach i ich specjalizacji.
- Stanowisko środowiska mediacyjnego – konieczność kompleksowego uregulowanie zawodu mediatora.

CZYM SIĘ RÓŻNI NEGOCJATOR OD MEDIATORA?

Różne cele i podejścia w procesie rozwiązywania konfliktów

Mediator:

- Jest neutralny i bezstronny
- Jego celem jest znalezienie porozumienia, które satysfakcjonuje obie strony konfliktu (win-win)
- Nie podejmuje decyzji za strony
- Techniki mediacyjne

Negocjator:

- Reprezentuje interesy jednej ze stron
- Nastawiony na osiągnięcie jak najkorzystniejszego porozumienia dla jednej strony
- Podejmuje decyzje w imieniu reprezentowanej strony
- Argumenty, strategie, próba sił

PRAWNIK W MEDIACJI

Prawnik-mediator

Analityczny umysł, stereotypowe podejście do sporów

Konieczna zmiana postawy i podejścia, sposobu myślenia (zachowanie bezstronności, elastyczność, patrzenie w przyszłość)

Wyjście z roli doradcy

Znajomość prawa i procedur – poprawność konstruowania dokumentów, weryfikacja legalności porozumienia stron

Uzupełnienie kompetencji: komunikacja, psychologia, teoria konfliktu, kompetencje miękkie

Prawnik-pełnomocnik –

może uczestniczyć w mediacji razem ze stroną lub sam (najczęściej w mediacji gospodarczej)

Zrozumienie istoty mediacji i roli mediatora

Zachęcanie do podjęcia mediacji w celu zakończenia sporu i przygotowanie klienta do mediacji

Wyjście z roli prawnika na sali sądowej

Mentalne wsparcie strony, funkcja doradcza, konsultacje prawne – rola drugoplanowa

Oddanie głosu klientowi w sporach o charakterze osobistym

Wsparcie mediatora w redagowaniu ugody

INFORMACJE DODATKOWE

WYNAGRODZENIE MEDIATORA SĄDOWEGO – SPRAWY CYWILNE

Mediacje kontraktowe

- Wynagrodzenie określone za zasadzie swobody umów – stawki rynkowe

Mediacje prowadzone na podstawie skierowania sądu

- Wysokość wynagrodzenia określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie wysokości wynagrodzenia i podlegających zwrotowi wydatków mediatora w postępowaniu cywilnym
- W sprawach o prawa majątkowe - 1% wartości przedmiotu sporu, jednak nie mniej niż 150 złotych i nie więcej niż 2.000 złotych za całość postępowania mediacyjnego
- W sprawach o prawa majątkowe, w których wartości przedmiotu sporu nie da się ustalić, oraz w sprawach o prawa niemajątkowe - za pierwsze posiedzenie 150 złotych, a za każde kolejne - 100 złotych, łącznie nie więcej niż 450 złotych
- Zwrotowi podlegają udokumentowane i niezbędne wydatki mediatora poniesione w związku z przeprowadzeniem mediacji na pokrycie kosztów: przejazdów, wynajmu pomieszczenia (max 70 złotych za jedno posiedzenie); korespondencji (max 30 zł)
- + podatek VAT

WYKSZTAŁCENIE / KOMPETENCJE

MEDIACJE SĄDOWE (STAŁE)

Stały mediator wpisany na listę mediatorów prowadzoną przez prezesa SO
Art. 157a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych

Stałym mediatorem może być osoba fizyczna, która:

- 1) spełnia warunki określone w **art. 183(2) § 1 i 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego** - osoba fizyczna, mająca pełną zdolność do czynności prawnych, korzystająca w pełni z praw publicznych, niebędąca sędzią
- 2) ma wiedzę i umiejętności w zakresie prowadzenia mediacji
- 3) ukończyła 26 lat
- 4) zna język polski
- 5) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe
- 6) została wpisana na listę stałych mediatorów prowadzoną przez prezesa sądu okręgowego

WYKSZTAŁCENIE / KOMPETENCJE

Mediacje cywilne, gospodarcze, rodzinne

- Art. 183(2) k.p.c.:

§ 1. Mediatorem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych, korzystająca w pełni z praw publicznych.

§ 2. Mediatorem nie może być sędzia. Nie dotyczy to sędziów w stanie spoczynku.

- Art. 183(9) § 1 k.p.c.: jeżeli strony nie dokonały wyboru osoby mediatora, sąd, kierując strony do mediacji, wyznacza mediatora mającego odpowiednią **wiedzę i umiejętności** w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach danego rodzaju, biorąc pod uwagę w pierwszej kolejności stałych mediatorów.
- Art. 436 § 4 k.p.c.: jeżeli strony nie uzgodniły osoby mediatora, sąd kieruje je do stałego mediatora **posiadającego wiedzę teoretyczną**, w szczególności posiadającego **wykształcenie z zakresu psychologii, pedagogiki, socjologii lub prawa** oraz **umiejętności praktyczne w zakresie prowadzenia mediacji w sprawach rodzinnych**.

WYKSZTAŁCENIE / KOMPETENCJE

Mediacje karne - Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie postępowania mediacyjnego w sprawach karnych

§ 4. Do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego jest uprawniona osoba, która:

- 1) posiada obywatelstwo polskie, obywatelstwo innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej albo obywatelstwo innego państwa, jeżeli na podstawie przepisów prawa Unii Europejskiej przysługuje jej prawo podjęcia zatrudnienia lub samozatrudnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na zasadach określonych w tych przepisach,
- 2) korzysta w pełni z praw publicznych i ma pełną zdolność do czynności prawnych,
- 3) ukończyła 26 lat,
- 4) zna język polski w mowie i piśmie,
- 5) nie była prawomocnie skazana za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe,
- 6) posiada umiejętności i wiedzę w zakresie przeprowadzania postępowania mediacyjnego, rozwiązywania konfliktów i nawiązywania kontaktów międzyludzkich,
- 7) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków,
- 8) została wpisana do wykazu instytucji i osób uprawnionych do przeprowadzenia postępowania mediacyjnego

§ 5. Postępowania mediacyjnego nie może przeprowadzać czynny zawodowo sędzia, prokurator, asesor prokuratorski, aplikant wymienionych zawodów, ławnik, referendarz sądowy, asystent sędziego, asystent prokuratora oraz funkcjonariusz instytucji uprawnionej do ścigania przestępstw.

LITERATURA I INNE ŹRÓDŁA

- Mediacja w praktyce mediatora i pełnomocnika – Cezary Rogula, Agnieszka Zemke-Górecka
- Mediacje Praktyczne strategie rozwiązywania konfliktów - Moore Christopher W.
- Mediacje Teoria i praktyka – Ewa Gmurzyńska, Rafał Morek
- Metodyka pracy i odpowiedzialność zawodowa mediatora w postępowaniu mediacyjnym - Liliana Indan-Pykno, Maciej Indan-Pykno,
- Mediacje rodzinne - Agata Gójska
- <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/miedzynarodowe-i-polskie-standardy-dotyczace-mediacji>
- https://e-justice.europa.eu/63/PL/eu_rules_on_mediation

CZY MEDIATOR TO ZAWÓD PRZYSZŁOŚCI?

MIEJSCE MEDIACJI WIELOKULTUROWYCH W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM,
W POLSCE, W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

Zapraszam do dyskusji

Kontakt: karolina.zarebska@legitia.pl

Strony internetowe: www.mediuj.pl www.legitia.pl